EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA

4 0215 09 Táncos II. (02154078 Kortárs-, modern táncos szakirány)

Képesítő vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet. Válaszadás a programkövetelmények alapján összeállított, előre kiadott tételsorokból húzott kérdésekre

A vizsgafeladat időtartama: 30 perc (felkészülési idő 20 perc, válaszadási idő 10 perc)
A vizsgafeladat értékelési súlyaránya a szóbeli vizsgatevékenységen belül: 50%
A vizsgafeladat értékelési súlyaránya: 20%

A képesítő vizsga szóbeli tételeit a **VIII/1086/2021/KOZNEVSTRAT** számon kiadom.

Jóváhagyta:

Borosán Beáta
osztályvezető

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA * 74. *

2021

Érvényes: 2021. 02.01-től

A vizsgafeladat ismertetése: Az adott tételben lévő ismeretek és tények verbális megfogalmazása. Felkészülési idő után szóbeli felelet.
A kapott kérdéskörnek megfelelően a vizsgázó számot ad tánctörténeti tudásáról (a tánc kialakulásának történetéről, fejlődéséről, a színpadi táncművészet és a balettművészet kialakulási körülményeiről, fejlődéséről szerzett tudásáról, a tánc stíluskorszakainak, legfőbb jellemzőiről, a táncművészet egyetemes és hazai irányzatairól, kiemelkedő reprezentánsairól, az új szakmai törekvésekről). Összefoglalja a tánc, zene és színház kapcsolatát és a táncművészetnek a többi művészeti ághoz való viszonyát, egymásra gyakorolt hatását.
A szóbeli vizsga során felmérhető a vizsgázó fogalmazókészsége, absztrakt (elméleti) gondolkodása, áttekintő képessége, lényegfelismerése.

A tételekhez segédeszköz nem használható.

A feladatsor első részében található 1-20-ig számozott vizsgakérdéseket ki kell nyomtatni, majd a lapokat pontosan kettévágni. Ezek lesznek a húzótételek.
A második részben található a tanári példány, mely az értékelést segíti.

A tételsor a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglalt szakképesítés programkövetelménye alapján készült.

1. Az amerikai szabadtánc – Isadora Duncan művészeti és életszemléleti forradalma és hatása kortársainak alkotó közegére.

- **Mikor és milyen tánctörténeti előzmények után indul útnak a szabadtánc Amerikában?**
- **Kik voltak a táncművészeti forradalom úttörői, milyen elképzelésekkel?**
- **Milyen elvek szerint alkotott és tanított Isadora Duncan? Hol érezhető hatása, kiket inspirált táncával?**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

2. A Denishawn iskola tánctörténeti jelentősége.

- **Kik hozták életre a Denishawn iskolát, és miért olyan jelentős ez az intézmény?**
- **Beszéljen röviden életútjukról, motivációjukról!**
- **Milyen irányvonalat, stílust képviselt az iskola?**
- **Foglalja össze hatását az amerikai moderntáncművészet alakulására!**

3. Martha Graham tánctechnikája, szerepe a moderntánc megalapozásában.

- **Milyen modern törekvések indulnak el a 20. század elején a táncművészetben, hol kezdi Graham a tanulmányait? Milyen hatások érik Grahamet, három alkotói korszakában milyen témák foglalkoztatják?**
- **Vázolja fel Graham életútját!**
- **Melyek tánctechnikájának legalapvetőbb jellemzői?**
- **Sorolja fel a legjelentősebb műveit!**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

4. Doris Humphrey táncelméleti munkássága, szerepe a moderntánc megalapozásában.

- **Milyen modern törekvések indulnak el a 20. század elején a táncművészetben, hol kezdi Humphrey a tanulmányait?**
- **Milyen elképzelések jellemzik Humphrey koreográfia szerkesztési alapelveit, esztétikai téziseit?**
- **Milyen jellemzőkön keresztül mutatja be könyvében az ideális koreográfiai megoldásokat?**
- **Melyek tánctechnikájának legalapvetőbb jellemzői?**
- **Milyen kapcsolat fűzte Martha Grahamhez, Charles Weidmanhoz, José Limónhoz?**

5. Szergej Gyagilev művészeti törekvései. A társművészetek hatása a táncművészet fejlődésére, képzőművészek, zenészek az avantgarde táncszínház szolgálatában.

- **Milyen szerepet játszott Szergej Gyagilev az orosz táncművészetben?**
- **Kik voltak az együttes fontos koreográfusai és táncos egyéniségei?**
- **Hogyan foglalná össze az egyes koreográfusok újító törekvéseit?**
- **Kik vettek részt az együttes darabjainak színrevitelében?**
- **Milyen hatással volt az együttes a 20. század táncművészetére?**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

6. Új színpadi törekvések Európában. A 20. század művészeti expresszionizmusa a táncszínpadon.

- **Milyen előzmények segítik az expresszionista tánc kialakulását?**
- **Mit jelent az expresszionizmus kifejezés?**
- **Melyek a kifejező tánc alapvető formái, jellemzői?**
- **Kik az irányzathoz tartozó táncosok, alkotók és mi jellemzi munkásságukat? Említsen néhány fontosabb koreográfiát a korszak alkotóitól!**

7. Magyar mozdulatművészeti törekvések nemzetközi háttere, kialakulása, hazai lehetőségei, jeles képviselői, továbbélése.

- **Mi jellemzi az avantgarde időszakát, milyen izmusok jelennek meg? A modern impulzusok elértek Magyarországra is. Mely nemzetközi művészek voltak hatással a magyar mozdulatművészetre?**
- **Milyen új színpadi táncnyelv kialakítására törekedett a magyar mozdulatművészet? Sorolja fel a magyar mozdulatművészet képviselőit, akik a magyarországi moderntánc megalapozói is!**
- **Milyen képzés folyt a magyar mozdulatművészeti iskolákban? 1948-tól tovább tudtak működni a modern táncműhelyek. Mi lett a sorsuk?**
- **Napjainkban mely mozdulatművészeti egyesület viszi tovább a megkezdett munkát?**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

8. Maurice Béjart táncfilozófiája.

- **Mi jellemezte a színházát?**
- **Milyen témákat dolgozott fel műveiben?**
- **Melyek fő társulatai, hol működtek?**
- **Nevezze meg a Béjart által alapított iskolákat!**
- **Soroljon fel néhányat fő műveiből!**

9. A posztmodern tánctörekvések társadalmi háttere és művészeti alappillérei Merce Cunningham és a posztmodern alkotók (Judson Church, Grand Union) munkásságán keresztül.

- **Mi ellen lázad Cunningham generációja?**
- **Hogyan nyilvánul meg a formabontás a táncművészeti elképzeléseikben?**
- **Kik azok az alkotók, akik a Judson Church és a Grand Union csoportosulás keretein belül új utakat keresnek, milyen elképzelések mentén alkotnak?**
- **Melyek Merce Cunningham törekvéseinek legfőbb jellemzői? Milyen koreográfiákat ismer Cunninghamtől?**

---

10. Rambert Balett.

- **Az együttes kezdeti időszakához képest, milyen új táncnyelv kialakítása történt később a Rambert Balett életében?**
- **Sorolja fel az együttes vezetőit, akik előre lendítették az együttes megújhodását!**
- **Soroljon fel néhányat az együttes művei közül!**

11. Jiři Kylian formanyelve és muzikalitásának egysége, koreográfiai könnyedsége, a 20. századi táncművészet fontos összegző koreográfusának életműve.

- **Milyen hatások érték Kyliant, hol szerezte ismereteit, mi jellemzi az életútját?**
- **Milyen koreografálási alapelvek, esztétikai tézisek jellemzik Kylian alkotói munkáját? Milyen tánctechnikai és színpadtechnikai eszközökkel él koreográfiáiban?**
- **Milyen darabokat ismer Kyliantól?**
- **Mely együtteshez fűződik a neve?**

---

12. Új szemléletek megjelenése a magyar balettszínpadokon, magyar balettegyüttesek megalakulása, akik mindezt interpretálták: Pécsi Balett, Győri Balett, Szegedi Kortárs Balett.
Részletesen mutassa be a három magyar balettegyüttesből az egyiket!

- Mikor alakul Eck Imre vezetésével a **Pécsi Balett** és mit értünk a komplex színház alatt? Jellemezze Eck Imre műveinek nyelvezetét és soroljon fel néhányat a koreográfiákból! Vázolja fel az Eck Imre utáni időszakot és az együttes repertoirenak a változásait!
- Mikor alakult a **Győri Balett**, és ki volt az első vezetője? Hogyan építi fel a darabjait és milyen színházi formát hoz létre az együttes előadásaival? Ki volt Markó alkotótársa, és milyen művészi munkával járult hozzá a művek sikeréhez? Kinek a szakmai irányításával indul el a Győri Balett új korszaka és mennyiben változik meg az alkotók művészi koncepciója? Soroljon fel néhány művet a Markó Iván által fémjelzett korszakból, valamint az együttes második korszakából!
- Kik veszik át a **Szegedi Kortárs Balett** művészeti vezetését 1993-tól? Melyik kortárstánc technikákat használja a Szegedi Kortárs Balett letisztult formában? Milyen formavilág, színpadkép, szcenika jellemzi Juronics Tamás munkáit? Soroljon fel néhányat a Szegedi Kortárs Balett műveiből!

13. A néptánc újraértelmezése - avagy hagyományőrzés kontra új formanyelv teremtése. Néptáncból kinövő moderntánc törekvések Magyarországon.

- **Sorolja fel a 80-as évektől megújuló azon együtteseket, melyek a néptánc gyökereiből táplálkoznak, de új utakon indultak el!**
- **Mit tud Novák Ferenc munkásságáról?**
- **A Duna Művészegyüttes és Duna Táncműhely stílusa, törekvéseik, műveik.**
- **Sorolja fel azokat a kortárs alkotókat és táncosokat, akik a rendszerváltás után, a néptánc területéről kerültek ki!**
- **Melyik az az együttes, amelynek bár gyökerei a néptáncból erednek, látványos színpadi show-t készítenek? (jellemzői, művészeti vezető, művek)**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

14. A társadalom művészeti tükre: a társadalom és az egyén problémáinak reflexiói a német táncszínházban. Pina Bausch alkotói szenzibilitása és kompozíciós módszerei.

- **Milyen korábbi táncművészeti hagyományokat használ fel Bausch?**
- **Milyen témák megfogalmazása mozgatta Bausch alkotói személyiségét?**
- **Milyen eszközöket alkalmaz Bausch táncszínházi munkáiban a maximális érzelmi hatás és kifejezés érdekében?**
- **Melyek Bausch életének legjelentősebb állomásai, művei?**

15. Georges Balanchine neoklasszikus szimfónikus balettjeitől a fizikai erőviszonyok „leküzdésének" illúziójáig William Forsythe munkásságában.

- **Mi jellemezte Georges Balanchine szimfonikus balettjeit?**
- **Használta-e balettjeiben a klasszikus spicctechnikát, és ha igen, miként?**
- **Mennyire alkottak kohéziót a zene és a koreográfia Balanchine szimfonikus balettjeiben?**
- **Milyen gondolkodásmód tükröződik William Forsythe munkáiban?**
- **Kik voltak nagy hatással koreográfiai munkásságára?**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

16. A balettmúlt átírásának szcenikai, formai és tartalmi eszközei Mats Ek munkásságában.

- **Vázolja fel Mats Ek pályafutását!**
- **Milyen hatások érik?**
- **Hogyan állítja a koreográfus a különböző művészi eszközöket a kifejezés szolgálatába?**
- **Melyek legjelentősebb koreográfiái, balett átdolgozásai?**

17. Testek párbeszéde: kontakt improvizáció, fizikai színház.

- **Ki és mikor indítja útjára a kontakt improvizációt? Mi jellemzi a kontakttechnikát?**
- **Milyen irányvonalat képvisel a Pilobolus és a Momix együttes?**
- **Milyen eszközökkel bővíti Eduard Lock a kontakttechnika alapokon készített darabokat?**
- **Beszéljen az angol fizikai színházról!**

---

18. Új tánciránzatok Hollandiában, Belgiumban, Franciaországban.

- **Milyen tánctörténeti tények-előzmények befolyásolták a felsorolt országokban a táncművészet fejlődését?**
- **Jellemezze Krisztina de Chatel munkásságát, alkotói stílusát!**
- **Jellemezze Anne Teresa de Keersmaeker művészi pályafutását, beszéljen együtteséről!**
- **Foglalja össze a francia új tánc irányzatait és soroljon fel jeles képviselői közül néhányat!**
- **Milyen szemléletben alkottak az Ön által választott alkotók?**

19. A magyarországi új tánc. Kortárs törekvések hazánkban, hazai együttesek, független táncosok.

- **Mikortól beszélhetünk mai, független tánc megjelenéséről Magyarországon?**
- **Milyen új, modern tánctechnikákat ismerhettek meg a 80-as évektől Magyarországon?**
- **Sorolja fel a kortárs együttesalapítókat és táncosokat a 90-es évektől!**
- **Röviden mutassa be munkásságukat!**

Szakképesítés: 02154078 Táncos II. (Kortárs-, modern táncos szakirány)
Szóbeli vizsgatevékenység
Az A) vizsgafeladat megnevezése: Tánctörténet

20. Tánc a filmen, táncfilm. A film, mint a technikai újítás szerepe, felhasználásának lehetőségei a táncművészetben.

- **Vázolja röviden a film történetét! Hogyan jut el ez a technikai újítás az adatrögzítéstől a szórakoztató ipar tömeges musicalfilmgyártásán át a kifejezetten filmre készített darabokig?**
- **Új műfaj születik: beszéljen a táncfilm fogalmáról!**
- **Hogyan használható kiegészítő dramaturgiai elemként a filmtechnika? Mondjon példát rá!**

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

1. **Az amerikai szabadtánc – Isadora Duncan művészeti és életszemléleti forradalma és hatása kortársainak alkotó közegére.**
   - **Mikor és milyen tánctörténeti előzmények után indul útnak a szabadtánc Amerikában?**
   - **Kik voltak a táncművészeti forradalom úttörői, milyen elképzelésekkel?**
   - **Milyen elvek szerint alkotott és tanított Isadora Duncan? Hol érezhető hatása, kiket inspirált táncával?**

Kulcsszavak, fogalmak:

–A **Nyugati balettművészet hanyatlás**nak indult a **19.-20. század fordulój**án. A tudományok fejlődésével, társadalmi változásokkal nagyobb figyelem irányul az emberi testre, ezek a körülmények kedvezően hatnak egy új szemléletű táncművészet megalapozásához. A szabadtánc első képviselői függetlenítik magukat a korábbi klasszikus balett hagyományoktól, igyekezvén újra művészi rangra emelni a táncművészetet. Saját kompozícióikban személyes kifejezési formákra törekednek.

–**Loie Fuller** (1862-1928), Színésznő, tánctechnika nélküli szólókompozícióiban (Szerpentintánc, Tűztánc) az elektromosság és drapériák felhasználásával feloldja a testhatárokat. A **vizuális színház** előfutára. **Maud Allen** (1883-1956) Drámai táncosnő, szólói egyszerű lépésekből épültek fel (Tavaszi dal, Salome látomása), „A táncosnőnek a teste a hangszere, a nyersanyaga…"A **táncdráma** előfutára.

–Isadora Duncan (1878-1927) **„A mezítlábas táncosnő"** hagyománytagadás, a tánc szent és művészi, **görög vázarajzok** – a természetes testi kifejezés gyökerei az ókori Görögország. **Solar plexus**, mezítlábasság, **paralel pozíció** Isadorable – tanítványok, akiket Isadora nem táncos képzésben részesített, mint inkább személyiségük fejlődését, kibontakoztatását igyekezett segíteni, cél: **az egyéni út** megtalálása.

–Európai turné az 1900-as években (Magyarország 1902., Szentpétervár 1903.) Hatása érezhető az orosz művészi törekvésekben, és munkássága utat nyit a koreográfusnők számára.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

2. A Denishawn iskola tánctörténeti jelentősége.

- **Kik hozták életre a Denishawn iskolát, és miért olyan jelentős ez az intézmény?**
- **Beszéljen röviden életútjukról, motivációjukról!**
- **Milyen irányvonalat, stílust képviselt az iskola?**
- **Foglalja össze hatását az amerikai modern táncművészet alakulására!**

Kulcsszavak, fogalmak:

–Az első **fontos iskola, ahol a klasszikus balett mellett igen széles tananyag várta a növendékeket**. **Ruth St. (Saint) Denis** és **Ted Shawn** alapította 1915-ben az első Denishawn iskolát, mely új fejezetet nyit a táncoktatás történetében. Tananyaga többrétű: **balett, szabadtánc (Delsarte nyomán), néptáncok, valamint tánctörténet és filozófia.** Az iskola növendékeivel társulatot is működtettek.

–St. Denis sokoldalú nevelésben részesült (balett, spanyol tánc, akrobatika, színészet, Delsarte rendszere, feminizmus eszméje, öltözködés forradalma, a keresztény hittudomány és a teozófia). Cigaretta reklám - titokzatos egyiptomi istennő ábra kelti fel érdeklődését a kelet iránt (muzeális gyűjtemények). Koreográfiái cselekményesek, gazdag díszítésűek, színes látványelemek gazdagítják. (**Radha, Egypta**).

–Ted Shawnnal 1914-ben ismerkedik meg. Shawn teológusnak készül, majd balettet tanul, szalontánccal is foglalkozik, gyakorlati, üzleti érzékkel is rendelkezik. Hittek abban, hogy a tánc vallásos kifejezési formaként az élet szerves részévé tehető.

–1930-as évek elején St. Denis és Shawn külön utakon folytatják, létrejön **a világ első férfi tánccsoportja**, a **Ted Shawn and his Dancers** néven, **Jacobs Pillow** nevű farmon műhelymunka, mely az amerikai modern és posztmodern táncművészet alkotó találkozó helye lesz.

–Ted Shawn szerepe vitathatatlan a férfi tánc megerősödésében. Tőlük kerül ki Martha Graham és Doris Humphrey, a modern táncos nemzedék két legfontosabb alakja.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

3. **Martha Graham tánctechnikája, szerepe a moderntánc megalapozásában.**
   - **Milyen modern törekvések indulnak el a 20. század elején a táncművészetben, hol kezdi Graham a tanulmányait? Milyen hatások érik Grahamet, három alkotói korszakában milyen témák foglalkoztatják?**
   - **Vázolja fel Graham életútját!**
   - **Melyek tánctechnikájának legalapvetőbb jellemzői?**
   - **Sorolja fel a legjelentősebb műveit!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- A **szabadtánc** első képviselői függetlenítik magukat a korábbi klasszikus baletthagyományoktól, kompozícióikban személyes kifejezési formákra törekednek. A tudományok fejlődésével, társadalmi változásokkal nagyobb figyelem irányul az emberi testre, új szemlélet indul útnak a táncművészetben. Martha Graham is a **Denishawn** iskolában kezdi moderntánc tanulmányait. Bíztatja Louis Horst, hatással van rá a pszichoanalitika, az expresszionizmus. Felhasználja a kor legfrissebb orvostudományi tapasztalatait, a légzést tudatosan alkalmazza a mozgások indításakor.
- Martha Graham élt **1894-1991**-ig. Szigorú társadalmi-családi hagyományok miatt, apja 1914-es halála után nyílik lehetősége a táncra, 1916-23-ig Denishawn, 1926. Martha Graham Dance Company, 1927. Martha Graham School of Contemporary Dance.
- A Graham-technika alappillérei: A mozdulatok a testközpontból indulnak ki, dacol a gravitációval, **contraction, release, spiral, „suspension"** (felfüggesztés), erőteljes, szögletes mozgásvilág. Emberi és elsődlegesen a női lélek belső történéseit tárta fel, ezek drámai ereje alakította erőteljes, szenvedélyes mozgásstílusát.
- 1. korszak (**társadalmi témák,** 1930-as évek, mely során Amerika történelméből, legendáiból és jelenéből merít, kemény stílusa csak nőkből álló társulatával forradalmian hat): Revolt, Heretic, Lamentation, Frontier, Primitive Mysteries, El Penitente, Letter Tho The World, Chronicle (Steps In The Street).

  2. korszak (**a lélek rejtelmei,** az 1940-estől a 1960-as évek végéig férfi táncosokkal kibővülve görög tragédiákat dolgoz fel a női hősnő szemszögéből.): Night Journey, Appalachian Spring, Errand Into The Maze, Diversion Of Angels, Clytemnestra, The Cave Of The Heart.

3. korszak (életművének **összegzése**, **önreflexió,** aktívan nem táncol, a '70-es évektől a mozdulatra összpontosít, szívesen alkot tiszta táncot, többet foglalkozik a tanítással): Rite Of Sping, Maple Leaf Rag, Acts Of Light.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

4. Doris Humphrey táncelméleti munkássága, szerepe a moderntánc megalapozásában.

- **Milyen modern törekvések indulnak el a 20. század elején a táncművészetben, hol kezdi Humphrey a tanulmányait?**
- **Milyen elképzelések jellemzik Humphrey koreográfia szerkesztési alapelveit, esztétikai téziseit? Milyen jellemzőkön keresztül mutatja be könyvében az ideális koreográfiai megoldásokat?**
- **Melyek tánctechnikájának legalapvetőbb jellemzői?**
- **Milyen kapcsolat fűzte Martha Grahamhez, Charles Weidmanhoz, José Limónhoz?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- A **szabadtánc** első képviselői függetlenítik magukat a korábbi klasszikus baletthagyományoktól, kompozícióikban személyes kifejezési formákra törekednek. A tudományok fejlődésével, társadalmi változásokkal nagyobb figyelem irányul az emberi testre, új szemlélet indul útnak a táncművészetben. Doris Humphrey is a **Denishawn** iskolában tanul, de szakít az intézmény felszínességével.
- Doris Humphrey az amerikai moderntánc első komoly teoretikusa. **A koreografálás művészete** – The Art Of Making Dances (mozgás minőségeit vizsgálja, gravitáció hatását a mozgó testre, szimfonikus műveket alkot, a tánc önálló kinetikus művészet, független az irodalomtól, drámától, („Water Study", „Life of the Bee", „The Shaker"). A témaválasztásnál a témában rejlő akciólehetőséget hangsúlyozza, óva int a szimmetria túlzott használatától, kiemeli a színpadi tér hangsúlyos és hangsúlytalan pontjait, részletesen taglalja a mozdulatok dinamikájának megfelelő megválasztását illetve a mozdulatok motivációját, stb. Könyvében az egyes témák kifejtése után konkrét feladatokat ad növendékeinek.
- Foglalkozik a mozgó testre ható gravitációval, Limón-technika alappillérei („**fall and recovery**" (esés és emelkedés), a „**drop and rebound**" (ejtés-visszarugózás), valamint a „**suspension**" (felfüggesztés).
- Charles Weidman 14 éven keresztül munkatársa Humphreynak, José Limón társulatának művészeti igazgatója, mester-tanítvány viszony, Martha Grahammel közösen indult a Denishawn iskolából, majd onnan leszakadva egymás tökéletes ellentéteiként dolgoztak egymás mellett (Dance Repertory Theatre, Bennington College).

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

5. Szergej Gyagilev művészeti törekvései. A társművészetek hatása a táncművészet fejlődésére, képzőművészek, zenészek az avantgarde táncszínház szolgálatában.

- **Milyen szerepet játszott Szergej Gyagilev az orosz táncművészetben?**
- **Kik voltak az együttes fontos koreográfusai és táncos egyéniségei?**
- **Hogyan foglalná össze az egyes koreográfusok újító törekvéseit?**
- **Kik vettek részt az együttes darabjainak színrevitelében?**
- **Milyen hatással volt az együttes a 20. század táncművészetére?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Szergej Gyagilev szervező, nem táncos vagy koreográfus. Szerepe felbecsülhetetlen a művészeti élet megújulásában. Kiváló szeme volt a művészeti tehetségek összeszervezésében és a mecénások előteremtésében. Együttesével dolgozik: **Jean Cocteau** (forgatókönyv), **Pablo Picasso** (díszlet), **Eric Satie, Igor Sztravinszkij** (zene). **Mír Iszkusztva = Művészet Világa** c. folyóirat, célja: a Nyugat Európai kortárs képzőművészet megismertetése, az új művészgeneráció népszerűsítése.
- **Michail Fokin:** egyfelvonásos forma, a cselekmény szempontjából mellékes, díszítő szerepű részek kihagyása, a téma rövid, tömör megfogalmazása. Minden koreográfiához új formanyelvet alkot, a mimika és gesztus a balett cselekményét szolgálja, a pantomimet az egész test kifejezőerejével helyettesíti. A színpadi csoportok csak funkcionálisan jelennek meg nála - kifejezéstelítettség, nincs díszítő szerepük, a tánc a társművészetekkel egyenrangú. Koreográfiák: A hattyú halála, Chopiniana, Tűzmadár, Petruska, A rózsa lelke.
- **Vaclav Nizsinszkij**, rendkívüli táncos, három balettet komponál. Koreográfiái egyfelvonásosak, spicc cipő nélkül, paralel lábtartásokkal, szögletes kartartásokkal, profilmozgásokkal dolgozik. Koreográfiái: Egy faun délutánja, Tavaszi áldozat. Jelenetek a pogány Oroszországból, Játékok.

- **Leonide Massine** egyszerűsíti a mozdulatokat, beemeli a karaktertáncot és az akrobatikát. Merész látványvilágú avantgarde darab (Parádé), szimfonikus és cselekményes darabokat is alkot. Koreográfiai munkássága a 30-as években teljesedik ki, az utód társulatoknál szerte a világban. A két világháború között jár Magyarországon, **hatása jelentős a magyar balett alakulására.**
- **Broniszlava Nizsinszka, Nizsinszkij húga,** mozdulatai a talajhoz kötöttek, nyersek, barbár őserőt sugároznak. Munkáin érezhető az expresszionizmus hatása, térszerkesztésében, tiszta, átlátható geometrikus vonalaiban a Bauhaus iskola törekvései. Használ paralel pozíciós spicctechnikát Les Noces/Menyegző című darabjában, melyben a rítus ünnepélyes, mégis könyörtelen, egyszerű, folklórra építő mozdulatok jellemzik. Brutális, komor szertartás, barbár rítus: az egyén elvész a tömegben. A Kék vonat - merész stílus, kubista díszlet, a táncosok fürdőmezben, sportmozgásokkal.
- **George Balanchine** kiindulási pontja a zene, kevés díszlet, egyszerű jelmezek. **Neoklasszikus** stílus, szimfonikus balett. Gyagilev halála után független koreográfus, az utód társulatoknál, majd saját csoportjainál, Amerikában alkotja meg gazdag életművét: színtiszta, rafinált részletekkel gazdagított balett-technika, muzikalitás és általában **szimfonikus** szerkezet. A múzsák Apollója, Tékozló fiú, később Amerikában gazdag életművéből: Concerto Barocco, Kristálypalota, Szerenád, Négy temperamentum, Ékkövek, stb.
- Az együttessel együttműködő képzőművészek: Natalja Goncsarova, Mihail Fjodorovics Larionov, Leon Bakst, Alexander Benois, Pablo Picasso, zeneszerzők: Igor Stravinszkij, Eric Satie.
- Gyagilev 1929-es halála után táncosai jelentős **szerepet játszanak az európai és amerikai balettélet felvirágoztatásában** (Massine, Lifar – Párizs, Marie Rambert, Ninette de Valois – London, George Balanchine – Amerika), valamint híres iskolák alapításában. Két utódtársulatot hoztak létre (Ballet Russes de Monte Carlo, Ballets Russes de Colonel de Basil).

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

6. Új színpadi törekvések Európában. A 20. század művészeti expresszionizmusa a táncszínpadon.

- **Milyen előzmények segítik az expresszionista tánc kialakulását?**
- **Mit jelent az expresszionizmus kifejezés?**
- **Melyek a kifejező tánc alapvető formái, jellemzői?**
- **Kik az irányzathoz tartozó táncosok, alkotók és mi jellemzi munkásságukat? Említsen néhány fontosabb koreográfiát a korszak alkotóitól!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **Francois Delsarte** a 19. században megteremtette a modern mozdulatalkotás alapjait. Az új szemléletű testkultúra, a női mozgalmak, Bess Mensendieck összefoglalta a női torna egészségügyi és esztétikai alapelveit is. **Émile Jaques-Dalcroze** svájci zeneprofesszor a ritmus jelzését mozgással kapcsolta össze. Minden ritmuselemre külön karmozdulattal vizualizálva a zenét. 1911, Hellerau-ban iskola (Mary Wigman, Marie Rambert, Szentpál Olga) később az ausztriai Laxenburgba költözik, a figyelem a táncművészet felé irányul, a képzés ide vonzza a legtehetségesebb művésztanítványokat (Harald Kreuzberg, Kurt Jooss, Sigurd Leeder)
- **Expresszionizmus:** „kifejezésre törekvés": célja az ember legbensőbb érzéseit a legintenzívebben kifejezni, erősen hatni a nézőre, nem riad vissza a torzítástól, a rút és a groteszk ábrázolástól.
- **Pódiumtánc:** szólista kisebb térben, a nézők közelről látják egyéni kifejezőerejét, **a mozgáskórus** az egészségnevelés miatt tömegmozgalom lett Németországban. A kifejező mozdulatművészetet a fasizmus saját erejének demonstrációjára használja fel, óriási felvonulások, ünnepélyek. (Berlini olimpia, 1936.)
- **Laban Rudolf** pozsonyi születésű, Svájcban (Monte Verita – kollektív életstílusú szabadtéri iskola, a természetes mozgások vizsgálata-használata), Németországban (Stuttgart, Hamburg, Berlin – 1936-os Olimpia), Angliában él és dolgozik (1948. Laban Centre of Movement and Dance – ma is a kortárstánc és táncpedagógia egyik legjelentősebb intézménye). A táncot természetes önkifejezésnek tartja – a mozgás a

bensőnkből indul, és befolyásolja a tér, az idő és a dinamika. Ezen alapul mozgáselemzése a kinetográfia. Az **Ausdruckstanz,** kifejező tánc/kifejező mozgás az ő nevéhez fűződik.

- **Mary Wigman** Jaques-Dalcroze és Laban tanítványa, a kifejezőtánc egyik legjelentősebb művelője szólókkal válik híressé. 1920-ban nyitja meg iskoláját Drezdában, innen kerül ki Hanya Holm, Gret Palucca, Yvonne Geogri és Harald Kreuzberg. Hazájában a kommunizmus gyanújával ellehetetlenítik, majd 1949. után újra iskolát nyit Berlinben.
- **Kurt Jooss** Laban Rudolffal dolgozik, a kinetográfia kidolgozásában is segítségére van. Koreográfiáiban igyekszik a klasszikus balett elemeit ötvözni az expresszionista kifejezésmóddal. 1928-ban Essenben társulatot alapít (Jooss Ballet). 1932-es „A zöld asztal" című műve korszakos jelentőségű – a háború borzalmait jeleníti meg expresszív, szarkasztikus eszközökkel. El kell hagynia Németországot, Dartington Hallban (Anglia) nyit iskolát, majd haszatérve a Folkwang Hochschulet Essenben, innen indul el a Tanztheater.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

7. **Magyar mozdulatművészeti törekvések nemzetközi háttere, kialakulása, hazai lehetőségei, jeles képviselői, továbbélése.**
   - **Mi jellemzi az avantgarde időszakát, milyen izmusok jelennek meg? A modern impulzusok elértek Magyarországra is. Mely nemzetközi művészek voltak hatással a magyar mozdulatművészetre?**
   - **Milyen új színpadi táncnyelv kialakítására törekedett a magyar mozdulatművészet? Sorolja fel a magyar mozdulatművészet képviselőit, akik a magyarországi moderntánc megalapozói is!**
   - **Milyen képzés folyt a magyar mozdulatművészeti iskolákban? 1948-tól tovább tudtak működni a modern táncműhelyek. Mi lett a sorsuk?**
   - **Napjainkban mely mozdulatművészeti egyesület viszi tovább a megkezdett munkát?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Nyugat Európában a művészi forradalom 1910-40-ig, az **avantgard**e időszaka. Szembefordulás minden hagyományos művészettel, értékekkel, formával. Formabontó törekvések, irányzatai az „izmusok": kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, dadaizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus. A 20-as évektől az európai avantgardizmus fontosabb vonulatainak megvolt a magyar megfelelője. Modern impulzusok a magyar mozdulatművészetre is hatással voltak. (**Isadora Duncan** budapesti fellépése, **Gyagilev Orosz Balettjének budapesti bemutatkozása**).
- A magyar mozdulatművészet kezdetben elvetette a balettet, egy új színpadi táncnyelv kialakítására törekedtek az ún. **szabadtánc**ra. Ekkorra a balett nyelvezete megmerevedett, igaz érzelmek nem voltak kifejezhetőek általa.
- Magyar mozdulatművészek, egyben pedagógusok, koreográfusok, törekvésük arra irányult, hogy a balett kifinomult technikáját váltsa fel egy egyszerű természetes mozgás, mellyel tömören kifejezhetők az érzelmek, indulatok, és ez kapja a fő hangsúlyt.

- Magyar mozdulatművészet jeles képviselői és a modern tánc magyarországi megalapozói: **Szentpál Olga**, **Dr. Dienes Valéria**, **Madzsar Alice**. Mozgásművészettel és koreografálással foglalkozó három pedagógus, akik saját mozdulatművészeti iskolát működtettek. Bár megközelítésük a mozdulat felé különböző utakon indult, azonos programot hirdettek.
- Iskoláik műhelyeiben, **kimunkált testképző és művészi mozgásrendszert**, a társadalom fizikai, esztétikai és közösségi nevelését hangsúlyozták. Mindhárom iskola növendékei felléptek tanáraik koreográfiájával. Később **mozgás- és szavalókórusok** létrehozásában is segédkeztek a Madzsar-csoport tagjai. Mozdulatművészet továbbélése: 1948-tól a moderntánc műhelyeket központilag betiltották, így nem alkalmazhatták és vihették tovább a felhalmozott tudást. A táncművészeten kívüli területeken hasznosították, a tornaedzők (**Berczik Sára**) vagy a gyógytornászok.
- Napjainkban, **Pálosi István** és **Fenyves Márk** élesztette fel, gondozza Dienes Valéria hagyatékát, az Orkesztika Alapítványból kinövő Mozdulatművészeti Egyesületükben. Ezen az úton Dr. Dienes Gedeon eszmei útmutatásával és hathatós támogatásával indultak, majd a gyökerekből táplálkozva önálló alkotások születnek ma is.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

8. Maurice Béjart táncfilozófiája.

- **Mi jellemezte színházát?**
- **Milyen témákat dolgozott fel műveiben?**
- **Melyek fő társulatai, hol működtek?**
- **Nevezze meg a Béjart által alapított iskolákat!**
- **Soroljon fel néhányat fő műveiből!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **Kollektív hatás** – komplex látványos színház.
- **Aktuális témák** feldolgozása, filozófiák, vallások, magvas gondolatok kerülnek egységbe műveiben.
- Egyértelmű **szimbólumok** használata, mindennapi **emberi kapcsolatok** kérdései.
- Főbb társulatai: **A 20. század balettje**, **Béjart Balett Lausanne**.
- Béjart által alapított iskolák: **Mudra** majd **Rudra**.
- Fő művek: **Egy magányos férfi szimfóniája, Tavaszünnep, Bolero, Rómeó és Júlia, Mise a máért, Tánc az életért.**

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

9. A posztmodern tánctörekvések társadalmi háttere és művészeti alappillérei Merce Cunningham és a posztmodern alkotók (Judson Church, Grand Union) munkásságán keresztül.

- **Mi ellen lázad Cunningham generációja?**
- **Hogyan nyilvánul meg a formabontás a táncművészeti elképzeléseikben?**
- **Kik azok az alkotók, akik a Judson Church és a Grand Union csoportosulás keretein belül új utakat keresnek, milyen elképzelések mentén alkotnak?**
- **Melyek Merce Cunningham törekvéseinek legfőbb jellemzői? Milyen koreográfiákat ismer Cunninghamtől?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Cunningham generációja az 50-60-as években lázad a háborúkkal és hidegháborúval egyetértő **szüleik világa ellen**, **szabályok ellen**, nem kíván mestereket és nagy elődöket tisztelni, s a tánc minden addigi formáját és jelentését megkérdőjelezi.
- **Visszautasítják** a professzionális **táncos képzést**, a képzetlen testből indulnak ki, a hagyományos színház és színpad megszüntetésével felbomlik a néző és művész hagyományos viszonya, szokatlan tereken, a kívülállók bevonásával, a táncosok mozgása, öltözete unisex, fontos szerepet kap az **improvizáció**, szabad asszociáció, nincsenek betanult sémák, minden mozdulat kísérlet.
- Az alkotói csapat első nyilvános előadása egy new york-i templomban: a Judson Churchben zajlik, amiről elnevezik a csapatot Judson Church Theatre-nek. Ebből nő ki a Grand Union (1970-76), az első nagy improvizációs műhely. **Yvonne Rainer,** a „by chance" technikát hétköznapi mozgásokra alkalmazza. A Judson Church mozgalom, majd a Grand Union egyik alapító és összetartó egyénisége. **Trisha Brown** munkái az improvizáción alapulnak, akrobatikus, virtuóz elemekkel. **Steve Paxton** komoly tánctechnikai tanulmányok után fordít azoknak hátat, nevéhez fűződik a kontakt improvizáció. **Lucinda Childs** a repetitív mozgással foglalkozik, geometrikus

térformákba szervezi. **Meredith Monk** a színészetet és az énekhangot a mozgással azonos fontosságúvá emeli kísérleti darabjaiban, foglalkozik emberi viszonyokkal.

- Merce Cunningham (1919-2009), Martha Graham férfiszólistája, 1953-ban saját társulatot alapít. Az egyik legvirtuózabb, legnehezebb moderntánc technikát, mely azóta is a kortárs tánc egyik nélkülözhetetlen alaptechnikája. Alapelvei az alkotásban: „**by chance**", **tánc függetlenítése** a zenétől, nincsen sztori, díszlet, jellemábrázolás, minden táncosa egyenrangú és szólista. A **tér decentralizálása**. Elsőként alkalmazza a mozdulatlanságot, mint a mozdulat részét. Darabjait más és más körülmények között, azokhoz alakítva (szétszedve, átrendezve) mutatja be: „**events**" (eseteknek). **John Cage** zeneszerzővel működik együtt. Darabok: Septet, Summerspace, Winterbranch, Rainforest, Points in Space, Beach Birds For Camera.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

10. Rambert Balett.

- **Az együttes kezdeti időszakához képest, milyen új táncnyelv kialakítása történt később a Rambert Balett életében?**
- **Sorolja fel az együttes vezetőit, akik előre lendítették az együttes megújhodását!**
- **Soroljon fel néhányat az együttes művei közül!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **Marie Rambert** az angol balett egyik alapító egyénisége és a Rambert Balett létrehozója – Kezdetben klasszikus repertoár.
- Az 50-es évektől erőteljes stílusváltás. **Graham-technika** beemelése az együttes mindennapi életébe, szakítás a klasszikus baletthagyományokkal és a repertoár teljes megújítása. Új táncnyelv kialakítása, amely ötvözi a balettet, a Graham-technikát, néptáncot vagy a harcművészeti elemeket.
- 70-es évektől koreográfusok: **Christopher Bruce** (később igazgató is): Kegyetlen kert, Szellemtáncok. **Imre Zoltán**: Rögeszmék, Baleset. **Roberth North**: Két víz között, Magányos város, magányos utca.
- **1987**-től Richard Alston hatására az együttes neve változik: **Rambert Dance Company** – Cunningham-technika bevezetése. Sajátos koreográfiai stílus (by chance), és ötvözi a Graham-technikát és a klasszikus balettelemeket. Nélkülözhetetlen, mint a kortárstánc alaptechnikája.
- Ma az együttes fiatalokból áll és abszolút kortárs. Rambert balett **iskola**: 1919-ben Marie Rambert alapította, ma klasszikus balett- és kortárstáncképzés folyik.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

11. Jiři Kylian formanyelve és muzikalitásának egysége, koreográfiai könnyedsége, a 20. századi táncművészet fontos összegző koreográfusának életműve.

- **Milyen hatások érték Kyliant, hol szerezte ismereteit, mi jellemzi az életútját?**
- **Milyen koreografálási alapelvek, esztétikai tézisek jellemzik Kylian alkotói munkáját? Milyen tánctechnikai és színpadtechnikai eszközökkel él koreográfiáiban?**
- **Milyen darabokat ismer Kyliantól?**
- **Mely együtteshez fűződik a neve?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **Jiři Kylian** 1947-ben született Prágában, a Prágai Konzervatórium és a londoni Royal Ballet School növendéke, 1968-75 a Stuttgarti Balett tagja, koreografál is. 1975-99 a Holland Táncszínház igazgatója, majd független koreográfusként továbbra is jórészt a **Holland táncszínház (NDT1-NDT2-NDT3)** számára koreografál.
- Kiszélesíti a táncművészet határait, annak alapjait felhasználva: **összegzi**, tovább adja nagy elődei: az orosz és angol mesterek, valamint az amerikai újítók életművét. (Finom, tiszta, klasszikus alapok, Graham-technika, a cseh folklór). Végtelen alkotói fantáziával **lépi át a műfaji, stílusbeli kötöttségeket**, a balettet a lendület, a gravitáció alkalmazásával mozdítja ki az állandósult sémákból, leveszi a nőkről a spicc cipőt, ettől a női mozgás lágyabb lesz. Elveti a hagyományos cselekményt, bár művei sosem teljesen elvontak, hanem érzelmekre, érzetekre, gondolatokra alapuló belső történések alkotják azt, közérthetőek. Jelmezei egyszerűek.
- Bonyolult és sűrű táncos szókincs jellemzi, termékeny és sokoldalú alkotó. **Jellegzetes fénytechnika-használat** (testrészek megvilágítása, geometriai alakzatok színpadra vetítésével a térben optikai csalódások megidézése. Minőségi zenékre, kifinomult, **érzékeny muzikalitás**sal alkot, expresszív eszközökkel, kettősségek, ellentmondások és a **humor, játékosság** eszközeivel.
- Zsoltárszimfónia, Forgotten Land, Svadebka, Stamping Ground, Six Dances, Kaguyahime, No More Play, Falling Angels, Sarabande, Petite mort, Bella Figura.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

12. Új szemléletek megjelenése a magyar balettszínpadokon, magyar balettegyüttesek megalakulása, akik mindezt interpretálták: Pécsi Balett, Győri Nemzeti Balett, Szegedi Kortárs Balett.

Részletesen mutassa be a három magyar balettegyüttesből az egyiket!

- **Mikor alakul Eck Imre vezetésével a Pécsi Balett és mit értünk a komplex színház alatt?**
- **Jellemezze Eck Imre műveinek nyelvezetét és soroljon fel néhányat a koreográfiákból?**
- **Vázolja fel az Eck Imre utáni időszakot és az együttes repertoirenak a változásait!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Pécsi Balett: **Eck Imre 1960**-ban alapítja meg. Klasszikus balett alapú, de kortárs képzőművészek és zeneszerzők együttműködésével, új formákkal kísérletező együttes. Eck Imre 1960-68-ig igazgatja az együttest. Remek képességű, nyitott szellemiségű, művelt alkotó. **Komplex színházat** teremt, megdöbbenti merészségével közönségét. Az előadók egyéniségére alakítva, **műhelymunkában készülnek** - ez az alkotói módszer a balettszínpadokon ekkor még nem volt általánosan jellemző.
- Eck Imre legjelentősebb művei közül: **Requiem**, Az iszonyat balladája, **Pókháló**, Tavaszi áldozat, A fából faragott királyfi, A csodálatos mandarin, **Divertimentó**.
  Az együttes első időszakában Fodor Antal is készít koreográfiákat, műveit az ötletesség, muzikalitás, humor jellemzi.
- A következő időszakban **Tóth Sándor** igazgat, visszatér a klasszikus alapokhoz, neoklasszikus repertoárt alakít ki. (Rómeó és Júlia). Őt követi **Herczog István**, aki látványos, cselekményes baletteket készít. Majd **Keveházi Gábor** veszi át az irányítást, vezetésével kortárs, európai repertoárral rendelkező, befogadó típusú együttessé fejlődik. (Bálinka, Ravel: Bolero, Az utolsó látomás, Carmina Burana, Salome, stb.) Napjainkban **Vincze Balázs** igazgatja az együttest.

- **Mikor alakult a Győri Balett, és ki volt az első vezetője?**
- **Hogyan építi fel a darabjait és milyen színházi formát hoz létre az együttes előadásaival?**
- **Ki volt Markó alkotótársa, és milyen művészi munkával járult hozzá a művek sikeréhez?**
- **Kinek a szakmai irányításával indul el a Győri Balett új korszaka és mennyiben változik meg az alkotók művészi koncepciója?**
- **Soroljon fel néhány művet a Markó Iván által fémjelzett korszakból, valamint az együttes második korszakából!**

Kulcsszavak, fogalmak:

–Győri Balett: **1979-ben alakult** Győrben, **Markó Iván** vezetésével, aki hazatért Béjart a 20. Század Balettje társulatától. Egymásra talált az Állami Balett Intézetben a végzős osztály és a táncos-koreográfus.

–Klasszikus technikán nyugvó **modern balett formanyelvét** használva, **táncszínházi formában** közvetíti műveit a közönség felé. Nagy formátumú művekben gondolkodik és fogalmaz, az ember belső világáról, létünkről tesz fel kérdéseket. Egyfelvonásos és egész estés **táncdrámákat** is komponál.

–Munkásságának további jellemző vonása, hogy zenei válogatást vagy egyéni zenei összeállítást használ műveihez, amelyek tartalma sokszor kitárulkozó, személyes önvallomás, vagy az adott kor politikai, társadalmi visszásságait tárja a befogadó elé, hol drámaian, hol kifigurázva.

–Markó **alkotótársa Gombár Judit**, akinek nagy hatású szcenikai megoldásai, színpadképei, grandiózus **díszletei, jelmezei** hozzájárultak a markói teátrum sikeréhez.

–1971-1991 között készült főbb alkotások közül: **Nap szerettei**, Stációk, Az igazság pillanata, Don Juan árnyéka rajtunk, **Jézus az ember fia**, A csodálatos mandarin, **Szamuráj**.

–**1991**-ben Markó Iván szakított együttesével, ekkor kezdődött a **Győri Balett új korszaka**. Részben házi, részben vendégkoreográfusokkal lehetett felépíteni az együttes új repertoárját. **Kiss János** irányításával, a táncszínházi hagyományokat megtartva, a megszokott magas színvonalú művészi-szakmai elvárásokat követve, az alkotók köre és a **művek** témája **kiszélesedett**, stílusuk változatosabb lett.

–Neves külföldi **koreográfusok**: **Robert North**, **Libor Vaculik**, Marie Brolin-Tani, Gunter Pick, **Robert Cohan**, Alexander Sneider-Rossmy, **Ben Van Cauwenbergh**, Gustavo Ramirez Sansano, Dimitrij Simkin. A **Társulat saját koreográfusai: Bombicz Barbara, Demcsák Ottó, William Fomin.** Hazai koreográfusok: **Barbay Ferenc**, **Kun Attila**, Egerházi Attila, **ifj. Harangozó Gyula**, **Vámos György**.

–**1991-2013** között készült főbb **alkotásokból** néhány: Gulliver úr utazásai, **Könnyek tengere**, Játék a szerelemről, Párkák, Mr. Faust, **Entre Dos Aquas**, Carmina Burana, Utolsó csók, Bábel, Embert virágzik a Föld, Az Operaház Fantomja, **Carmen**, Stabat Mater, Trójai játékok, Purim avagy a Sorsvetés, Rómeó és Júlia, **Tavaszi Áldozat**, Kakas, **Queen**, Zorba a görög, **Szentivánéji álom**. Forgószél, avagy a képzelet csodája (2012, hosszú idő után készült gyerekdarab).

- **Kik veszik át a Szegedi Kortárs Balett művészeti vezetését 1993-tól?**
- **Melyik kortárstánc technikákat használja a Szegedi Kortárs Balett letisztult formában?**
- **Milyen formavilág, színpadkép, szcenika jellemzi Juronics Tamás munkáit?**
- **Soroljon fel néhányat a Szegedi Kortárs Balett műveiből!**

Kulcsszavak, fogalmak:

–Szegedi Kortárs Balett: **1987**-ben újjáalakult a **Szegedi Balett**, Bokor Roland vezetésével. Az együttes művészeti arculatának formálásában, a kezdetektől részt vett Imre Zoltán. Ő lesz az együttes vezetője: 1990-1993-ig.

–**1993**-tól Juronics Tamás, mint igazgató, Pataki András művészeti vezető veszi át az irányítást, már **Szegedi Kortárs Balett** néven működve tovább. Ekkortól bontakozott ki az a profilja, hogy a legújabbnak ítélt irányzatokat kövesse.

–Nagy hatással van **Juronics** koreográfiai **munkásságára**, **Roberto Galvan**, akinek Limónra épülő release és kontaktelemek alkotják táncnyelvét. A **kortárstánc** elemeit letisztult technikai formában (Limón, Cunningham) használja, saját improvizatív mozgásvilágában, mely rá jellemzően dinamikus-akrobatikus.

–Koreográfiáiban a **saját szövegkönyv**, **egységes formavilág** és dramaturgiai szerkezet találkozik, ötvözve látványos színpadképpel, világítással és zenével. Témái nagyrészt a nő(k) és férfi(ak) legkülönbözőbb hevességű párviadaláról szól. Mindemellett nagy

hangsúlyt fektetnek a változatos repertoár fenntartására és továbbra is dolgoznak vendégkoreográfusokkal.

–**1993-2013** között készült főbb **alkotásokból** néhány: **Trió**, Sárember, **Homo ludens**, Szilánkok, **A csodálatos mandarin**, **Carmina Burana**, Tűzmadár, Bolero, Carmen, Hattyúk tava, **Rítus**.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

13. A néptánc újraértelmezése - avagy hagyományőrzés kontra új formanyelv teremtése. Néptáncból kinövő moderntánc törekvések Magyarországon.

- **Sorolja fel a 80-as évektől megújuló azon együtteseket, melyek a néptánc gyökereiből táplálkoznak, de új utakon indultak el!**
- **Mit tud Novák Ferenc munkásságáról?**
- **A Duna Művészegyüttes és Duna Táncműhely stílusa, törekvéseik, műveik.**
- **Sorolja fel azokat a kortárs alkotókat és táncosokat, akik a rendszerváltás után, a néptánc területéről kerültek ki!**
- **Melyik az az együttes, amelynek bár gyökerei a néptáncból erednek, látványos színpadi show-t készítenek? (jellemzői, művészeti vezető, művek)**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **Honvéd Művészegyüttes 1949**-ben alakult szovjet mintára, a Néphadsereg reprezentatív művészi együttese. (Ekkor vezetője Szabó Iván.) Később, az újítószellemű, színházban gondolkodó alkotó műhellyé tudott válni. A korábban már **Honvéd Táncszínház** nevet viselve **1982**-től, egy néptáncból kinövő új formanyelvet kezdett alkalmazni. **Novák Ferenc** koreográfus-rendező, a néptánc mozgásanyagából szuverén színpadi drámákat teremtett. 80-as évektől **új folklór hullám** indul, melynek hatására nemzeti táncjátékok születnek: **Kőműves Kelemen**, Csíksomlyói passio, **István a király**, Magyar Elektra. Táncszínházi dramatikus műveivel iskolát teremt, sok pályakezdő koreográfusnak ad megmutatkozási lehetőséget, akik már az autentikus mozgásanyagból, **expresszív formavilág**ot vagy szürreális tánckölteményeket alkotnak. **Gyökereiktől**, a Kárpát-medence néptánc kincsétől **nem szakadnak el**, sokszínű repertoárjuk ma is ebből építkezik. 2007-től a két önálló tánckar a Honvéd Táncszínház és a Budapest Táncegyüttes, Honvéd Táncszínház néven **egyesült Zsuráfszky Zoltán** koreográfus művészeti vezetésével. Jellemző „védjegyük" a rendkívüli **dinamika**, **virtuozitás**, **látványos színpadképek**, a viseletek színpompás gazdagsága. Főbb alkotásaik: **Csárdás**, Kelet tangója, **Tenkes kapitánya**, Dózsa, Monarchia, Táncoló tavasz, Téli tánc, Toborzó, Ballada, **Csipkerózsika.**
- **BM Duna Művészegyüttese** 50 éve működik, jelenlegi **vezetője Mucsi János**. Műveiket a **hagyományőrzés** és a művészi kísérletezés egyaránt jellemzi. A magyar

néptáncok dinamikus, korszerű előadásai mellett **a néptáncot és kortárstáncot** ötvöző táncszínházi bemutatók is jellemzik. Az elmúlt évek fontosabb bemutatói: **A Szabadsághős** – Kossuth Lajos üzenete, Paraszt Dekameron, Hamupipőke, Rege, **Profana – Bartók- hidak**. Már 15 éve a Duna Művészegyüttes mellett működő **Duna Táncműhely** lehetőséget nyújt az alkotói **kísérletezésre,** a néptánc színházi megjelenítésére. Táncszínházi produkciók, **kortárs mozgásszínházi** előadások. A műveket stúdiómunkában készítik a koreográfusok és a táncosok, Juhász Zsolt koreográfus vezetésével. Főbb alkotásaik**: Infant**, Tükörmély, A kövek éneke**, Fosszíliák**, Metszetek, Barlang, Himnusz, Évezredek mozdulatai, Ami a szívedet nyomja, **A csend szigetei**.

- A fent említett alkotók kinevelnek egy következő generációt, akik a rendszerváltás utáni években, a kortárstánc irányába képesek elmozdítani a néptánc formanyelvét. A legerősebb és leginvenciózusabb **kortárs alkotók** és táncosok a **néptánc területéről** kerültek ki. Pl.**: Juronics Tamás, Kovács Gerzson Péter, Horváth Csaba, Román Sándor**.
- **ExperiDance:** 2000-ben alakult **Román Sándor** kezdeményezésére, aki ma a művészeti vezetője és koreográfusa az együttesnek. Az újra gondolt magyar néptáncművészetet vegyítik a mai **modern tánciránzatok** elemeivel. Látványos **színpadi show-k** világát idézik előadásaikban. Nagy hangsúlyt fektetnek a színpadi látványra, fénytechnikára. Jelentős produkcióik: **Ezeregyév**, Muskétások, **Revans**, Steel, **Nagyidai cigányok**, Esszencia, Szeget szeggel, Liliomfi**, Fergeteges**.
- **Közép-Európa Táncszínház** (KET) az egykori Népszínház tánckarából alakul. Már 1979-től működik, ekkor a társulat művészi alapját a folklór jelentette. Majd **1998-** ban **Szögi Csaba** veszi át az igazgatását, művészeti vezető ekkor Horváth Csaba. Az egyik legismertebb és legrégebbi független**, kortárs táncegyüttes**.

  Szögi és Horváth munkássága alatt **nyitott műhelyként** működik, több mint 40 koreográfus dolgozott a folyton megújuló együttessel. Akik művészi elképzeléseiket bátor, sajátos kifejezési eszközökkel hozzák létre, a megszokott kliséktől mentesen. 2006-tól Szögi távozik, és az együttes tagjait is frissítik, főleg a Mu terminálban frissen végzett táncosokból. Produkciókat **több alkotó** készíti el, akik azóta is visszajárnak: **Gergye Krisztián**, **Duda Éva**, Hámor József**, Katonka Zoltán**, Virág Melinda, Pataky Klári, Jónás Zsuzsa, stb. Jelenleg **művészeti vezető: Kun Attila**. **2013-ban 25 éves a KET**. Néhány, az elmúlt időszak műveiből: **Alkonyodó**, Etna, Barbárok**, Dó Ré Mi**, T.E.S.T. Aréna, Karaván, Pyramidon, Horda.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

14. A társadalom művészeti tükre: a társadalom és az egyén problémáinak reflexiói a német táncszínházban. Pina Bausch alkotói szenzibilitása és kompozíciós módszerei.

- **Milyen korábbi táncművészeti hagyományokat használ fel Bausch?**
- **Milyen témák megfogalmazása mozgatta Bausch alkotói személyiségét?**
- **Milyen eszközöket alkalmaz Bausch táncszínházi munkáiban a maximális érzelmi hatás és kifejezés érdekében?**
- **Melyek Bausch életének legjelentősebb állomásai, művei?**

Kulcsszavak, fogalmak:

–Pina Bausch az **expresszionista** hagyományokat frissíti fel, Kurt Jooss tanítványa.

–A **társadalom** (nők helyzete, kisebbségek helyzete, elszigetelődés, elmagányosodás) és **az egyén** (emberi kapcsolatok nehézségei, szexualitás felvállalása) **aktuális** és égető **problémái** érdeklik, nyíltan szól a korszak problémáiról. A női alakjai általában védekező pozícióban láthatók, a jeleneteken átsugárzik az ember szeretetvágya.

–A **klasszikus balett elleni lázadás jelképé**vé válik, elutasítja a harmonikus és esztétikus táncstílust. Műveiben feszegeti a színházi határokat. Szakít a hagyományokkal, szokványos díszletekkel. Eszközei: **hétköznapi mozdulatok**, mimika, **próza**, kellékhasználat, különleges montázsszerű jelenetezés, irónia, a **groteszk**, **repetíció**, kontrasztok zene és mozgás között, lassítás-gyorsítás. Minden egyes művéhez emlékmorzsákat, mozgásötleteket gyűjt, több európai városban járva tapasztalatokat, élményeket gyűjtve alkot darabot („Ein Stück"- Magyarországon). Korai provokatív jellege az évek során visszafogottabbá vált.

–1940-ben született egy iparvárosban, Solingenben. **Folkwang Hochschule**, Kurt Jooss, Amerika, **The Juilliard School**. Megtapasztalja a stílusok sokféleségét, 1962-től Jooss **esseni Folkwang Balett**jének szólistája, majd vezetője 1969-től. 1973-tól: a **Wuppertali Táncszínház** alapító igazgatója.

- Komm, tanz mit mir (1972), Orfeusz (1975), Sacre du Printemps (1975), A kispolgár hét főbűne (1976) Kékszakáll (1977), Café Müller (1978), Szegfűk (1982), Viktor (1986), Palermo Palermo (1989).
- Új lendületet, új mondanivalót visz a műfajba, óriási hatást gyakorolva munkáival az európai táncéletre (Bozsik Yvette). Tanítványai: Susanne Linke, Reinhild Hoffmann. Tevékenysége nyomán válik fogalommá a **Tanzteater (táncszínház)**.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

15. Georges Balanchine neoklasszikus szimfónikus balettjeitől a fizikai erőviszonyok „leküzdésének" illúziójáig William Forsythe munkásságában.

- **Mi jellemezte Georges Balanchine szimfonikus balettjeit?**
- **Használta-e balettjeiben a klasszikus spicctechnikát, és ha igen, miként?**
- **Mennyire alkottak kohéziót a zene és a koreográfia Balanchine szimfonikus balettjeiben?**
- **Milyen gondolkodásmód tükröződik William Forsythe munkáiban?**
- **Kik voltak nagy hatással koreográfiai munkásságára?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Georges Balanchine: **Klasszikus spicc technikát** alapul véve nyit utat **szabadabb mozgásformák** felé. Őszintébb kifejezés, szabad mozgás, **improvizáció**.
- Mindemellett alkotásai megkívánták a magas színvonalú spicc-technika tudását.
- A koreográfiáinak strukturalista szerkesztési módja lehetővé teszi, hogy minden sallangot (gondolat, díszlet, kosztüm, jelmez) elhagy, és végül csak a tiszta mozdulat és mozgás marad.
- Közel 200 **neoklasszikus** és **szimfonikus** balettjében a **zene vizualizálása** és a formanyelv tökéletessé csiszolása teszi a 20. század táncművészetének egyik legkiválóbb koreográfusává.
- William Forsythe-ot az akadémikus balett értékeit elfogadva, de annak minden összetevőjét lerombolva, egy **folyamatos újraíró gondolkodásmód** jellemezte. Koreográfiai munkásságára nagy hatással volt **George Balanchine** és **Lábán Rudolf**.
- Használja az **irányított improvizáció**t. Bonyolult a műveinek struktúrája. Darabjaiban fellazít, megfordít, áthelyez, elcsavar, felgyorsít, szétszed és újrarendez.
- A XX. század talán utolsó koreográfusa, akinek művei a balettben gyökereznek, és mégis igyekszik átlépni minden fizikai korlátot.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

16. A balettmúlt átírásának szcenikai, formai és tartalmi eszközei Mats Ek munkásságában.

- **Vázolja fel Mats Ek pályafutását! Milyen hatások érik?**
- **Hogyan állítja a koreográfus a különböző művészi eszközöket a kifejezés szolgálatába?**
- **Melyek legjelentősebb koreográfiái, balett átdolgozásai?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Mats Ek (1945-) édesanyja Birgit Cullberg, Kurt Joss tanítványa, koreográfusként merészen realista, feminista cselekményes műveket alkot, édesapja a híres Bergman-színész, Anders Ek. Mats Ek 24 évesen kezd balettet tanulni, 1973-tól anyja társulatában táncol, majd eltölt egy szezont Kylián együttesében is Hollandiában, az ő hatása is érződik eredendően drámai beállítottságú, színházi alapú, klasszikus balett alapokra épülő művein. **Cullberg Balett** vezető koreográfusa, igazgatója, 1993-tól szabadúszó koreográfus és színházi rendező.
- Többnyire **zenei montázsra** dolgozik, **klasszikus balett** és a **Graham** alapú modern technikák ötvözése, kendőzetlen, **groteszk**, esetenként durva eszközökkel, **társadalmi és politikai problémák**at is elemző **expresszionista táncszínház**. A drámai képeket gyakran ellenpontozza iróniával, humorral. Műveiben feltárja a legváltozatosabb **emberi kapcsolatok mélységeit**.
- Soweto (A dél-afrikai apartheid rezsim kritikája), Szent György és a sárkány (az indián őslakosság amerikai leigázásának emlékére), Bernalda Alba háza, Antigoné,
- Giselle (1982), Hattyúk tava (1987), a Carmen (1992), Csipkerózsika (1996). Célja a kortárs problematika kendőzetlen megfogalmazása, „érzelmekkel, vívódásokkal, belső ellentmondásokkal teli hús-vér alakokat teremtsen", így a **kortárs közönség számára befogadhatóvá tenni** a korábbi mesét.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

17. Testek párbeszéde: kontakt improvizáció, fizikai színház.

- **Ki és mikor indítja útjára a kontakt improvizációt? Mi jellemzi a kontakttechnikát?**
- **Milyen irányvonalat képvisel a Pilobolus és Momix együttes?**
- **Milyen eszközökkel bővíti Eduard Lock a kontakttechnika alapokon készített darabokat?**
- **Beszéljen az angol fizikai színházról!**

Kulcsszavak, fogalmak

- A kontakt **Steve Paxton** (Judson-csoport és Grand Union) nevéhez fűződik, aki tanulván Grahamtől, Cunninghamtől 1960-as évektől az improvizáció felé fordul, vizsgálja a test fizikalitását, a súlyt, esést, relaxációt. Az improvizáció **alapja a súlyból és lendületből adódó fizikai erő átadása egy vagy több test között** a kölcsönös bizalom jegyében. Elveti a hagyományos férfi-női szerepeket. Paxton a kontakt improvizáció atyja, de már túlnőve rajta egy összetett többdimenziós táncműfajjá vált, nemzetközi hálózattal.
- Pilobolus (és a belőle Moses Pendleton vezetésével kivált Momix, **szcenikai** és **filmes eszközök**kel bővítve kelléktárát) a fizikai erőt kihasználván testek összekapcsolódásán alapul, folyamatos átmenetekkel, a test fizikalitásának határait keresi. Férfi és női testek erotikamentes szimbiózisa. Az együttes nehezen besorolható, de felismerhető: tömör, izgalmas **csoportalakzatok**at és **csoportfolyamok**at építenek emelésekkel és összefogódzásokból.
- Eduard Lock (Kanada), fizikai kockázatot rejtő elemek, levegőben történő **vetődés**, vízszintes fordulat, a **testsúly átadása lendületből**, az 1980-as évektől mozgáskészletét **spicc** cipőre tette, elképesztő tempóval, dinamikával (Amelie).
- **DV8** (deviánsnak tartott – utalás a homoszexualitásra), **Lloyd Newson** a tánc határait megkérdőjelezi, új nyelvezetet alkot, a súly elengedése, release technika, kontakt alapokon nyugvó improvizációs darabok **társadalmi témák**kal foglalkoznak (homoszexualitás, drog) továbbá az emberi érzelmek, kapcsolatok, a nemiség, identitás kérdései jelennek meg munkáiban. Izgalmas, zavarba ejtő, ám gondolatébresztő.

Közönségét nem sokkolni kívánja, hanem kommunikálni vele az előadók őszinte és sebezhető előadásmódja által (My Sex, Our Dance duett). A kontakttechnikával dolgozik, de gyorsabb, dinamikusabb, erőteljes és vad mimikával hangsúlyozza az előadók személyiségét.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

18. Új tánciránzatok Hollandiában, Belgiumban, Franciaországban.

- **Milyen tánctörténeti tények-előzmények befolyásolták a felsorolt országokban a táncművészet fejlődését?**
- **Jellemezze Krisztina de Chatel munkásságát, alkotói stílusát!**
- **Jellemezze Anne Teresa de Keersmaeker művészi pályafutását, beszéljen együtteséről!**
- **Foglalja össze a francia új tánc irányzatait, és soroljon fel jeles képviselői közül néhányat! Milyen szemléletben alkottak az Ön által választott alkotók?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Hollandiában és Belgiumban a 20. században kezdtek kialakulni a táncművészet bázisai, a táncművészeti újítások elfogadása dinamikusabb. A francia kultúrában a moderntáncnak nem voltak hagyományai, az Opera falai nem engedték be az újító törekvéseket (Petit, Béjart).
- A magyar származású **Krisztina de Chatel** (1943-) Budapesten művészi tornával indult, Essenben Joossnál, Cunningham nyomdokain (Amsterdamban Graham és Cunningham technikát tanult) haladva a **test és a tér viszonyai** érdekelték. Első szólója: Philipp Glass zenéjére, tiszta **geometrikus formák**kal, tudatosan **leredukált mozgásanyag** pontos struktúrává szervezve (Variációk egy témára, Vonalak). Máskor a tudatos geometrikus szerkesztés mögött konfliktusok, viszonyok és szenvedélyek húzódnak meg (Trió, Föld, Forgószél, Homorulat). Kortárs holland zeneszerzőkkel és képzőművészekkel dolgozik, film: 1995. Stalen Neuzen. (Magyarországon forgatták.)
- **Anne Teresa de Keersmaeker** (1960-) Béjart Mudra iskolájában tanul, majd Amerikában hatottak rá a minimalista törekvések. Fase, Rosas danst Rosas – **köznapi mozdulatok**kal csöndre, majd repetitív zenére készült. Megalapítja **együttes**ét **Rosas** néven, eleinte nőkkel dolgozik. Kontakttechnikára épülő művei: Hátország (Achterland), 1992. Rosa, mindennapi konfliktusokat, alapvető érzelmi helyzeteket

visznek színre. Az 1990-es években együttese a **Brüsszeli** Operában kap helyet. 1995. **PARTS (Performing Arts Research and Training Studio).**

– **Jacques Garnier**: La Rochelle-ben a Theatre du Silence – az első terep a francia táncszínházi kísérletekre. **Carolyn Carlson**: G.R.T.O.P. (Groupe de Recherces Theatrales de l'Opera de Paris – **A Párizsi Opera Színházi Kísérleti Csoportja**). **Bagnolet nemzedék**: 1969-ben a Balett a holnapért nevű koreográfiai verseny egy Párizs melletti kisvárosban kapott helyet, lehetőséget adva a francia posztmodern tánc kibontakozásának. Az itt szereplő fiatal táncosok Cunningham és a Judson-csoport eredményeinek ismeretében alkottak. **Dominique Bagouet** látszólagos esetlenségben mégis matematikai rendben szervezte sorba mozdulatait. **Daniel Larrieu** köznapi mozdulatokkal dolgozott, kontrasztot teremtve a felhangzó zene monumentalitása és a minimális mozdulatokból felépülő koreográfia közt. 1986. A Waterproof (Vízálló) című munka víz alatt zajlott, az Emmy pedig a térbeli test és vetített mása közti feszültséget, kapcsolatot elemezte. **Philippe Decouflé** artista és pantomimes tanulmányokkal a mozdulat kifordíthatóságát vizsgálta, az ellentétek, látszat és fonákja motiválták. Váratlan ötletek, bizarr képek, színházi-cirkuszi megoldások jellemzik mozaikos szerkezetű darabját, az 1986-os Codexet. **Jean-Claude Gallotta** képzőművésznek készült, a táncot megszabadította a koreográfiától, köznapi testek káoszában tudatosan félrevezeti a nézőt. **Maguy Marin** egyensúlyt keres a konvenciók és az új felfogás között (Kontrasztok 1980, Groosland 1988). May B 1981-es műve az emberi lét pereméről tudósít, kíméletlenül mutatja be a rokkant, öreg, torz testekkel a rútságot. Megteremtette a Német Táncszínház francia megfelelőjét. **Angelin Preljocaj** a Párizsi Opera leggyakrabban foglalkoztatott független alkotója, Cunningham eventjei és a japán No színház hatására egyéni összetett formanyelvet alkot. Művei változatosak: (Kötőjel, Menyegző 1989, A rózsa lelke 1993, Near Life Experience 2002, N 2004).

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

19. A magyarországi új tánc. Kortárs törekvések hazánkban, hazai együttesek, független táncosok.

- **Mikortól beszélhetünk mai, független tánc megjelenéséről Magyarországon?**
- **Milyen új, modern tánctechnikákat ismerhettek meg a 80-as évektől Magyarországon?**
- **Sorolja fel a kortárs együttesalapítókat és táncosokat a 90-es évektől!**
- **Röviden mutassa be munkásságukat!**

Kulcsszavak, fogalmak:

–**80-as évek** közepétől jelenik meg erőteljesen a független és posztmodern tánc első generációja Magyarországon.

–Utat kapnak külföldi vendégtanárok, akik **elhozzák** azokat a **tánctechnikákat**, amelyek a hazai táncoktatásból tejesen hiányoztak, mint a **Graham-**, **Limón -**, **Cunningham-technika**, a jazz különböző változatai, a kontakt, az improvizáció és a butoh.

–Bár a tánctörténet legképlékenyebb részét vizsgáljuk, az adatok, mint társulatok, koreográfusok, vezetők nevei változhatnak, a jövő döntheti el, mi az, ami mindebből maradandó értéket tud teremteni.

–**Goda Gábor** az általa létrehozott **Artus színházban** egy összetett színházi nyelvet dolgoz ki, melyben a tánc nem játszik központi szerepet, a színházi kifejezésmód egyik eszközeként olvad bele a mű egészébe. Mindig meg-megújuló alkotóműhelyként működik. **90-es** évektől készült művek: **Alvajárók**, **Gyöngykánon**, Turul, Noé trilógia, **Káin kalapja**.

–**Frenák Pál** 1989-ben alapít együttest, amely két helyszínen működik, Párizsban és Budapesten. Állandó kifejezőeszközei a **mimika**, **meztelenség**, **siketnéma jelbeszéd** és életveszélyes helyzetek létrehozása a színpadon. Az akrobatika, különböző kortárstechnikák és a japán táncművészet egyes elemeinek beemelése. Domináns szerephez jutnak műveiben a **társművészetek** is. Főbb művei közül: **Titkos lelkek**, Tér, Vadócok, **Tricks& Tracks**, Lakoma, **KáOsz, XésY.**

–**Bozsik Yvette** Árvai György képzőművésszel 1984-ben színházi kísérleti csoportként megalakítja a **Természetes Vészek Kollektívát**, **1993-tól** független együttest alapít, **Bozsik Yvette és Társulata** néven. Számára minden technika forrásként szolgál, amelyből kiindulva **megteremti saját vízióját**, ami lehet groteszk humorú, tragikus, lírai vagy melankolikus. Rendszeresen rendez színházakban is, ahol egymástól legtávolabb eső műfajokat, stílusokat és előadóművészeket kever össze. Főbb művei közül néhány: Kis női szalon, **Az estély**, Kastély, **A villik**, János vitéz, Egy faun délutánja, **Orfeusz és Euridiké, Préda**.

–**Közép-Európa Táncszínház (KET)** az egykori Népszínház tánckarából alakul. Már 1979-től működik, ekkor a társulat művészi alapját a folklór jelentette. Majd **1998**-ban **Szögi Csaba** veszi át az igazgatását, művészeti vezető ekkor Horváth Csaba. Az egyik legismertebb és **legrégebbi független, kortárs táncegyüttes**. Szögi és Horváth munkássága alatt **nyitott műhelyként** működik, több mint 40 koreográfus dolgozott a folyton megújuló együttessel, akik művészi elképzeléseiket, bátor, sajátos kifejezési eszközökkel hozzák létre, a megszokott **kliséktől mentesen.** 2006-tól Szögi távozik és az együttes tagjait is frissítik, főleg a Mu terminálban frissen végzett táncosokból. A produkciókat **több alkotó** készíti el, akik azóta is visszajárnak**: Gergye Krisztián**, Duda Éva, Hámor József**, Katonka Zoltán**, Virág Melinda, Pataky Klári, Jónás Zsuzsa, stb. Jelenleg **művészeti vezető: Kun Attila**. 2013-ban 25 éves a KET. Néhány, az elmúlt időszak műveiből: Alkonyodó, Etna, Barbárok**, Dó Ré Mi**, T.E.S.T. **Aréna**, Karaván, Pyramidon**, Horda**, Egy fáról.

–**Duda Éva** független alkotóként és számos színházi műfajban otthonosan mozgó **koreográfusként 2009**-ben hívta életre önálló formációját. Társulata tagjait pályájuk elején tartó ifjú tehetségek alkotják. Előadásaik jellemzője az erőteljes fizikalitás, **kontakt** és **partnering** elemek használata, érzékeny és drasztikus reakciók, fanyar humor. **Újító kísérletezés** mellett tiszta kommunikáció, személyes megoldások, magas minőség is a társulat védjegyei. Fontos számukra, hogy nyitottak maradjanak az új és aktuális irányzatok befogadására, ezért szerveznek nyitott workshopokat, ahol vendégkoreográfusok, oktatók képezik a társulat tagjait. Emellett rendszeresen végeznek performanszokat, kísérleteket városszerte. Duda a kitalálója **a Tánc Világnapi Maratonnak** is. Néhány a főbb művekből: **Lunatika**, Faun, **overDose**, Credo, Rumble, **Virtus**.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

20. Tánc a filmen, táncfilm. A film, mint a technikai újítás szerepe, felhasználásának lehetőségei a táncművészetben.

- **Vázolja röviden a film történetét, hogyan jut el ez a technikai újítás az adatrögzítéstől a szórakoztató ipar tömeges musicalfilmgyártásán át a kifejezetten filmre készített darabokig?**
- **Új műfaj születik: beszéljen a táncfilm fogalmáról!**
- **Hogyan használható kiegészítő dramaturgiai elemként a filmtechnika? Mondjon példát rá!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- 1895-től mozgókép rögzítése, **1927. – hangosfilm**, majd a különböző színes filmtechnikák teszik lehetővé a mozgás rögzítését és a földrajzi határok megszűnését. Amerikai filmstúdiók (Paramount, MGM, Fox Film, Warner Brothers, RKO, Universal, Columbia, United Artists). Amerika: **musical** és film szoros kapcsolata, színpadi darabok filmváltozata: Broadway és **Hollywood** (Busby Berkeley sajátos kompozíciói, melyeket felülről láttat a kamera, Jerome Robbins: West Side Story, Fred Astaire, Gene Kelly, Cyd Charisse a musical filmek híres táncos egyéniségei, Cabaret: filmes eszközökkel a valóság és színpad összemosása. További példák egészen az elmúlt évtizedekben született táncos filmekig.
- Táncelőadás filmre vitele pusztán **rögzítés** (pl. táncos adatközlő mozgásának rögzítése a néprajzi kutatás során, vagy egy-egy előadás **dokumentálás**a több kameraállásból). A tánc, mely filmre készül, kreatívabb, új műfaj születik (koreográfus, rendező, operatőr egyenrangú). **Dance for Camera – Merce Cunningham, Paul Taylor, Yvonne Reiner**, kifejezetten a kamera számára készült darabjai, táncfilmekké fejlődött, Maurice Béjart: Bahti – avantgarde kísérlet, táncos és filmes rétegek váltakozása. 1980-as évek **Carlos Saura – Antonio Gades**: Carmen, Vérnász.

–Kortárs előadások kedvelt eszköze a díszlet megvilágítására (pl. Győri Balett: Zorba, Szegedi Kortárs Balett: A fából faragott királyfi), a darab érzelmi felerősítésére vagy ellenpontozására.

ÉRTÉKELÉS

Sorszám	Név	Feladat sorszáma	Osztályzat

....
dátum aláírás